

Humlegårdsmästaren 4, nybyggnad av gårdshus, antikvarisk konsekvensbeskrivning

INLEDNING

På uppdrag av Virtuosen Fastighets AB, genom Gunilla Högbom, har AIX Arkitekter AB tagit fram föreliggande konsekvensbeskrivning för planerade nybyggnad av gårdshus. I samband med arbetet har AIX tagit fram en antikvarisk förundersökning av samma fastighet. Den här konsekvensanalysen bygger på förundersökningen och ska läsas tillsammans med denna. I förundersökningen, som är förutsättningslös, finns uppgifter om byggnadens historik, kulturhistoriska förutsättningar som gällande detaljplan, Stockholms stadsmuseums klassificering, plan- och bygglagens varsamhets- och förvanskningens krav, miljöbalkens skydd av riksintressen samt byggnadens samlade kulturhistoriska värden. I förundersökningen finns även nulägesbeskrivning och fotodokumentation av fastigheten, gården och omgivande byggnader.

Bakgrund

Fastighetsägaren planerar att uppföra en ny byggnad på gården. Stockholms stadsbyggnadskontor har begärt att få en antikvarisk konsekvensbeskrivning av förslaget.

Underlag

H4 Skiss 2021-03-04, 2021-03-30 och 2021-04-25, Lugnet Arkitekter

Humlegårdsmästaren 4 och 5 antikvarisk förundersökning 2021-03-25, AIX Arkitekter AB

FÖRESLAGEN ÄNDRING

Den föreslagna detaljplanen innebär att en nybyggnad kan uppföras på gården. Nybyggnaden byggs mot den befintliga gårdsflygelns gavelfasad och mot den f d tvättstugans idag fria långsida. Gårdsytan som berörs är inte bebyggd idag utan är en öppen grönyta. Nybyggnaden förslås få sex våningar samt inredd vind samt källarplan. Byggnaden ska innehålla små bostadslägenheter, tre per plan förutom i bottenvåning och vind som planeras få en lägenhet. Byggnadens yttre utformning associerar till det tidiga 1900-talets gårdsfasader med förhållandevis enkel utformning som slät puts, ett fåtal fönsteromfattningar, utkragande taklist, portgång, valmat brutet yttertak, symmetrisk fönstersättning och takkupor. Färgsättningen är traditionell för samma tid med gult fasadliv och vita fönsteromfattningar.

Den befintliga tvättstugans långsida kommer att byggas för av det nya huset. Gavelfasaden påverkas inte av det nya bostadshuset. Däremot föreslås vissa ändringar på och i huset. Gavelfasaden föreslås delvis återställas till det utseende den hade efter 1923 års ombyggnad. Fönster- och dörröppningar i långsidan muras igen

utom öppningen till trappan, som bibehållas som en inre dörröppning. Planlösningen på bottenvåningen omdisponeras så att två parallella rum skapas med kortsida mot gavelfasaden. Den befintliga trappan bibehålls liksom vindsutrymmet som inreds till bostadsyta eller lägenhetskomplement. Yttertaket byggs om genom att det förses med ett nytt sadeltak i vinkel mot det befintliga för att täcka en ny dörröppning till hissen i det nya huset. På så sätt kan tvättstugans vind bindas samman med det nya huset.

Det befintliga bostadshuset från 1870-talet påverkas genom att den södra gavelfasaden byggs för. Tio fönsteröppningar muras igen och i nio av dem finns fönstersnickerier som rivs. Skorstenen från 1920-talet, vilken skjuter ut från fasadlivet och som löper upp ovan tak, rivs likaså. Yttertaket byggs om genom att den valmade gavelspetsen rivs och sadeltaket byggs ut mot gaveln som muras upp till nockhöjd.

ANTIKVARISK KONSEKVENSANALYS

Påverkan på fastighetens kulturhistoriska värde

De värden som Humlegårdsmästaren 4 besitter bedöms inte påverkas i så stor grad av nybyggnaden att de är en förvanskning. Detta eftersom dessa är främst kopplade till den välbevarade gatufasaden från 1920-talet och byggnadens materialitet. Fasader mot gården är typiska för staden men ter sig anonyma. Den helhet som skapades vid 1920-talets ombyggnad har tappats på grund av flera små ändringar under de senaste nittio åren. Den fasad som byggs för är inte heller intakt bevarad och saknar arkitektonisk betydelse för byggnaden som helhet.

Den f d tvättstugan, som har ett kulturhistoriskt värde, bevaras och integreras i den nya byggnaden i motsats till tidigare förslag då byggnaden skulle rivras. Byggnadens långsida mot den öppna gården byggs för. Långsidan är förvanskad sedan tidigare med ståldörrar men mezzaninfönstren från 1920-talets ombyggnad finns kvar. Dessa döljs av det nya huset. Däremot återställs gavelfasaden delvis. Tvättstugans kulturhistoriska värde kan därför till stora delar bibehållas, men den tappar sitt fria läge på gården. Genom återställande av gavelfasaden återfår den mer av sitt 1920-talsmässiga uttryck och bidrar till gårdens miljömässiga trevnad.

Gårdsmiljön ändras på tomtens sydöstra del eftersom en stor del av gården bebyggs och därmed försvinner öppenheten, grönska och äldre markbeläggning samt förhållandet mellan det stora bostadshuset och den lilla tvättstugan. Gårdens nordvästra del berörs inte av ändringarna utan bibehålles oförändrad och får den återställda gavelfasaden på tvättstugan som fond mot öster.

Hänsyn till omgivande bebyggelse

Den f d tvättstugan på nr 4 och den f d verkstadsbyggnaden på nr 8 är de enda äldre bevarade gårdshusen för andra verksamheter än boende som finns kvar i kvarteret. Tvättstugan bevaras men kommer till stor del att döljas av nybyggnaden. Detta leder till viss skalförskjutning av gårdens bebyggelse. Men främst minskar öppenheten och tätheten ökar i kvarterets inre. Detta bedöms dock inte påverka kvarterets kulturhistoriska värde då inga byggnader rivs och genom att kvarterets inre har genomgått många förändringar sedan 1870-talet. De kvalitéer som påverkas, som

öppenhet och grönska, bedöms inte som en förvanskning av kvarterets kulturhistoriska värde.

Nybyggnadens fasader mot Humlegårdsmästaren 5 och fasaden mot Humlegårdsmästaren 1 bedöms ha bra utformning då de är enkla respektive osymmetriska, vilket passar in bland kvarterets gårdsfasader. Fasaden mot Humlegårdsmästaren 3, som getts en mer strikt och symmetrisk karaktär, bedöms fungera bra inom kvarteret och i samklang med det befintliga gårdshusets fasad från 1920-talet.

Förslaget är oklart redovisat avseende material, kulörnyanser m m, vilket är av stor vikt för nybyggnadens möjlighet att passa in i kvarteret.

Påverkan på riksintresse

Riksintresset bedöms inte påverkas av nybyggnaden. Stenstadens kvalitéer och karaktär påverkas inte av nybyggnaden eftersom den till skala och karaktär bedöms smälta in i sin omgivning. Den har samma höjd som omgivande byggnader och kommer inte synas från omgivande gator.

Förslag till förbättringar eller förtydliganden

Nybyggnaden bör ha samma höga kvalité som omgivande byggnader avseende fasadmaterial, färgtyp, fönstersnickerier, takplåtsarbeten och övergripande detaljutformning för att smälta in på ett naturligt sätt.

Återställandet av tvättstugans gavelfasad bör hålla hög kvalité avseende material och utförande.

Befintligt rundbågigt fönster bör bevaras och renoveras. Mezzaninfönstren i långfasaden bör antingen bibehållas synliga på insidan av vinden eller flyttas till nytt läge inom byggnaden. Nya glasade dörrar och nytt fönster bör få en utformning som överensstämmer med byggnadens karaktär. Utgångspunkt i detaljer kan vara byggnadens bevarade äldre fönster.

Johan Rittsél

Byggnadsantikvarie, Cert. Sakkunnig kulturvärden – K